23.09.2013 г. / 20:29:18

Истинската история

Свети Княз Борис и митът за избиването на 52-та рода

..."д-р Константин Иречек (1854-1918), автор на знаменитата "История на българите". Този "капитален за времето си" (Васил Златарски) труд е писан, **когато авторът е бил на около 20 години, завършващ студент в Пражкия университет**"..."Това е първото важно съчинение на чешкия "учен", който впоследствие е призван да се превърне в митична фигура за целия български род..."

..."В своята "История" Иречек никъде не казва, че са били избити 52 рода. Неговият израз, с който преразказва събитието, гласи буквално:

> "***Борис заповядал да накажат със смърт разбунтувалите се боляри с техните жени и деца, всичко 52 души; цели родове били изтребени чрез тая постъпка, недостойна за един новообърнат християнин.***"

Преразказът на Иречек е неверен. Той правилно пише, че болярите-бунтовници били наказани със смърт, но откъде е взел израза "с техните жени и деца", който отсъства в изворите?

Правилно пише, че убитите са "всичко 52 души", но негово творение е яркият драматичен образ "цели родове били изтребени", който остава в съзнанието на читателя"...

..."От пражкия студент ли тръгва всичко? Онези, които са се занимавали с българска история преди Иречек, не познават "избиване на родовете".

Юрий Венелин ("Критически изследвания за историята на българите", 1849):

> **"*... успял да прогони бунтовниците. При това били хванати множество боляри. От тях 52 души били наказани със смърт...*"**

Добри Войников ("Кратка българска история", 1861):

> "***Тогава всякой се почуди на необикновената царева сила, с която можа да смири бунта. На другия ден 52 души боляри бидоха изловени и смъртно наказани; тоя пример подействува на народа...***"

СЛЕДВА ПЪЛНИЯ ТЕКСТ НА СТАТИЯТА:

На 2 май 2007 г. се навършват 1100 години от кончината на св. княз Борис, основателя на българската християнска държава във всичките й измерения: духовност, словесност, писменост, изкуство, култура, строителство, законодателство и пр. Честването на подобни юбилеи е

национална кауза, подкрепяна от главните държавни институции и подготвяна години наред. Понастоящем, стотина дни преди юбилея, липсва раздвижване в тази насока. България е все още неблагодарен длъжник спрямо паметта на своя Покръстител. Една от причините за това недостойно отношение са натрупалите се лъжовни митове, свързани с неговата личност, неговото време и неговото дело. Сред тях важна роля играе митът за мнимото "избиване на 52 болярски рода".

Този мит се е вкоренил дълбоко както в историческата наука, така и в множество художествени произведения, които пресъздават Покръстването на българите. Залегнал е съответно и в обществената мисловност на българството още от времето, когато то се самоосъзнава и изгражда своята идеология през XIX век, а в хода на този процес преоткрива и личността на Покръстителя.

Въпросният лукав мит гласи, че при потушаването на бунта на болярите скоро след Покръстването св. Борис уж бил избил не само главатарите на бунта с техните синове – на брой общо 52 души – но изклал и целите им родове с жените, децата и пр.

Убиването на двигателите на бунта е действително историческо събитие. Но само по себе си то не грабва въображението и не прави мит. Убитите са виновни в извършването на най-тежкото престъпление във всяка държава – въоръжен опит за насилствена смяна на законната власт и убиване на законния държавен глава. Според законите на всички държави, откак свят светува такова престъпление се наказва със смърт. Князът е длъжен да изпълни законността, която сам той въплъщава. Следователно има екзекуция, а не клане. Няма нещо, което да задейства въображението и да подхрани **митотворна драматургия**.

Митотворната драматургия се развихря при мнимото

избиването на невинните "родове". Подведени в тази посока, ние въобразяваме ужасното и безсмислено жестоко клане на жени, деца, старци, несъпричастни роднини и т. н. – всичко онова, което се съдържа в понятието "род". Митът метастазира като ракова клетка и колкото повече жертви въобразяваме, толкова те са по-безсмислени, толкова избиването им е по-несправедливо и жестоко, ирационално, а оттам и митотворно.

Естествено е, че и творците, които са се насочили към личността и делото на св. Борис – поети, прозаици, драматурзи, кинематографисти – използват целия драматургичен заряд, който се съдържа в тази несъществувала сцена. Едни симпатизират на княза и се опитват да оправдаят "клането"; други го осъждат. Но и в двата случая митът избуява. Той се вкоренява и се разклонява. Черпи жизнени сокове и ражда своите отровни митораждащи плодове...

Така този **мит-родоначалник** постига своята лукава цел – да подмени истината и да хвърли сянка върху делото на св. княз Борис, а оттам и върху Православието тъкмо в мига, когато то освещава България.

Проследяване на грешката

Митът за "избиването на болярските родове" може да бъде проследен нагоре по течението до своя извор, до семето, от което е поникнал. Той произхожда от погрешния превод на едно изречение и по-специално - на една дума.

Думата е от латински – ***proles***, а изречението е първото от Глава XVII на знаменитите "**Отговори на папа Николай I по допитванията на българите**", един от основните и най-достоверни извори за живота и делото на св. Борис. (Виж

също: The Responses of Pope Nicholas I to the Questions of the Bulgars A.D. 866, бел.ред.).

Ето самият текст в поправен български превод:

Глава XVII. И тъй, разправяйки как сте възприели по Божия милост християнската вяра и как сте направили така, че да се покръсти целият Ви народ, как обаче ония, след като били покръстени, въстанали единодушно с голямо ожесточение против Вас, като твърдели, че не сте им дали добър закон и искали да убият и Вас и да си поставят друг княз, и как Вие, подготвени срещу тях със съдействието на Божията сила, сте ги надвили от великия до незнатния и сте ги държали пленени в ръцете си, пък и как от тях всички първенци и велможи с всичките им синове били избити с меч, а средните или низшите не претърпели никакво зло, Вие желаете да знаете относно ония, които са лишени от живот, дали имате грях заради тях. Но това във всеки случай не е извършено без грях и не е могло да стане без вина от Ваша страна, щом синовете, които не са участвали в замисъла на своите родители и не са били изобличени, че са дигнали оръжие против Вас, са били избити невинни заедно с виновните.

Понастоящем класическият академичен български превод на "Отговорите", неоспорен и меродавен през последните десетилетия и до ден днешен, е дело на Димитър Дечев. Публикуван е в 1939 г., а след това цитиран многократно и използван като "извор" във всички авторитетни издания, в

"Латински извори за българската история" (1960), а напоследък излезе и в самостоятелна книга (заедно с Посланието на св. патриарх Фотий), издадена в 1994 г.

Основната грешка е съсредоточена в осмислянето на една-единствена дума. Но неточностите в превода на въпросния пасаж са няколко, а взети заедно, те преиначават смисъла на текста в посока, различна от това, което всъщност е казано. Ето още веднъж същият текст в превода на Дечев с подчертани неверните и неточните думи и изрази:

> *Глава XVII. И тъй, разправяйки как сте възприели по Божия милост християнската вяра и как сте* ***накарали*** *да се покръсти целият ви народ, как обаче ония, след като били покръстени, въстанали единодушно с голямо ожесточение против вас, като твърдели, че не сте им дали добър закон, и искали да убият и вас и да си поставят друг княз, и как вие, подготвени срещу тях със съдействието на Божията сила, сте ги надвили* ***от мало до голямо*** *и заловили със собствените си ръце, пък и как* ***всичките им първенци и по-знатни хора с целия им род били избити с меч, а не толкова знатните и по-малко видните*** *не претърпели никакво зло, вие желаете да знаете относно ония, които са лишени от живот, дали имате грях заради тях. Но това във всеки случай не е извършено без грях и не е могло да стане без вина от ваша страна, щом* ***поколението****, което не е участвало в замисъла на своите родители и не е било изобличено, че е дигнало оръжие против вас, е било* ***изклано*** *невинно заедно с виновните.*

Ключовата невярно преведена дума, която коренно променя смисъла на текста, е ***proles***. В латински нейното основно значение е: ***потомък, син, дете***. Производно на това значение е: ***поколение, потомство, род***. А има и още по-разширено: ***млади войници***.

В случая няма съмнение, че *proles* означава мъжките потомци и конкретно синовете. Така че буквалният превод на израза ***cum omni prole sua*** следва да бъде: "*с всичките им потомци*", а още по-вярно на конкретния контекст: "*с всичките им синове*", за да се избегнат домислици по линия на дъщери, внуци, внучки и пр. Този превод напълно съответства на историческия контекст на събитието. Става дума именно за политически мотивирано екзекутиране на водачите на бунта "с всичките им синове". Водачите са екзекутирани в изпълнение на закона, защото са били виновни в извършване на опит за въоръжен преврат. Синовете не са участвали в преврата и не са били виновни. Те са избити, за да не отмъщават за своите бащи.

Разбира се, екзекутирането на синовете е тежало на съвестта на св. Борис и именно това е поводът за неговия 17-ти въпрос към папата. Князът е осъзнавал тежестта на греха си и несъмнено дълбоко е съжалявал за тази постъпка, но тя сама по себе си – извън християнския контекст – е напълно в логиката на тогавашните времена.

В Средновековието, включително и българското, случаите на отмъщение заради убит баща не са рядкост (например Иоан Владислав). А само в шекспировия "Хамлет", който донякъде черпи от средновековни датски летописи, действат с меч в ръка цели трима синове-отмъстители – Хамлет, Лаерт и Фортинбрас.

Думата "род", с която е преведена латинската *proles*, има много по-широк смислов обхват в сравнение с "потомци" или "синове".

Кои всъщност влизат в "целия род" на един *велик боил* от онова време? Това са десетки, а може би дори стотици люде. Към него спадат не само най-близки роднини на велможата, но и гравитиращите далечни роднини-на-роднини: съпруга, майка, синове, дъщери, внуци, братя, сестри, снахи, зетьове, чичовци, вуйчовци, лели, стрини, племенници, техните съпруги, съпрузи и т. н.

И тъй, превеждането на ***cum omni prole sua*** с израза "*с целия им род*" коренно преиначава смисъла на събитието. От политическа екзекуция на 52 души (боляри-бунтовници и техните синове) то се пробразява в нещо като Баташкото клане.

От една страна, мнимо се умножава десетки (стотици) пъти броят на избитите. От друга се увеличава до безкрайност несправедливостта на наказанието. Колкото по-рехава е връзката между включените в понятието "целия род" и виновния *велик боил,* толкова по-престъпна и ужасяваща (т. е. по-митотворна) би била жестокостта на подобно избиване, ако би съществувало.

Досадно е, че самият Дечев при употребата на същата дума (***proles***) в съвсем същия контекст още в следващото изречение вече я превежда другояче: "поколението". Макар че и тук броят на въобразените жертви е поне удвоен спрямо действителния, тъй като "поколението" на един човек включва не само синовете, но и дъщерите, внуците и внучките.

Откъде обаче сме сигурни, че изразът ***cum omni prole sua*** се отнася единствено само до синовете, а не и до някакво по-разширено тълкуване в смисъла на думата ***proles***, включващ и

дъщери, и внуци?

Отговорът на този въпрос е в самия последващ текст на папските "Отговори". Цялото продължение на Глава XVII е посветено на една основна тема: **вината на бащата не се прехвърля върху невинния син**. Многобройните и многословни библейски цитати и тълкувания преповтарят неколкократно темата за *бащата* и *сина*, като думите *баща* и *син* са употребени общо 12 пъти! В тази глава никъде не става дума за жени, за дъщери, за никакви *родове, поколения* и тем подобни.

Папата е безусловно против екзекуцията на невинните синове и отделя десетки редове, за да докаже, че тя е недопустима. Нещо повече, той се обявява дори против убиването на *виновните* бащи. При такава позиция и такова словесно преизобилие Николай I едва ли би спестил поне една дума и за другите, още по-невинни представители на "целия им род".

Още нещо важно относно *синовете*. Папата никъде не казва, че те не са били в състояние да навредят на българския владетел (решаващ довод), а използва юридическия аргумент, че "***не са били изобличени, че са дигнали оръжие против Вас***". Но щом е така, значи това са люде, годни да носят оръжие. Аргументът би бил безсмислен, ако ставаше дума за невръстни момчета.

Нямаме данни за възрастта на водачите на бунта и техните синове, но естествено е да предположим, че тези мастити велможи са били във възрастта на датския крал и неговия велможа Полоний, а техните синове – връстници на Хамлет и Лаерт.

Има и още нещо. Изразът в превода на Дечев, в който е включено несъществуващото "избиване на родовете", взет

самостоятелно, гласи:

> "***всичките им първенци и по-знатни хора с целия им род били избити с меч***".

Извадено от контекста, това изречение придобива страховито значение. Излиза, сякаш са избити не водачите на бунта, а изобщо *всички* български "първенци и по-знатни хора", и то "с целия им род". Т. е. унищожена е изцяло и от корен българската аристокрация.

Димитър Дечев обаче не е нито първият, нито главният и единствен виновник за "изтребването на родовете". Самият той няма чак такъв митотворски статут, че сам да създаде и да удържи през десетилетията този толкова важен мит.

Младият Константин Иречек

Много по-рано деянието е било извършено от един несравнимо по-голям авторитет, който сам по себе си има митотворен статут: **д-р Константин Иречек (1854-1918)**, автор на знаменитата "История на българите". Този "капитален за времето си" (Васил Златарски) труд е писан, когато авторът е бил на около 20 години, завършващ студент в Пражкия университет, и издаден ("в отделни връзки") на чешки през 1875 г., на немски (1876), на руски (1877 и 1878) и в първи (слаб) български превод в 1886 г. Това е първото важно съчинение на чешкия учен, който впоследствие е призван да се превърне в митична фигура за целия български род.

В своята "История" Иречек никъде не казва, че са били избити 52 рода. Неговият израз, с който преразказва събитието, гласи буквално:

"***Борис заповядал да накажат със смърт разбунтувалите се боляри с техните жени и деца, всичко 52 души; цели родове били изтребени чрез тая постъпка, недостойна за един новообърнат християнин.***"

Преразказът на Иречек е неверен. Той правилно пише, че болярите-бунтовници били наказани със смърт, но откъде е взел израза "с техните жени и деца", който отсъства в изворите?

Правилно пише, че убитите са "всичко 52 души", но негово творение е яркият драматичен образ "цели родове били изтребени", който остава в съзнанието на читателя.

Числото на екзекуциите (52) е взето от другия важен извор за бунта на болярите, **Бертинските летописи**, чиято трета част относно периода от 861 до 882 г. е писана от Реймския архиепископ Хинкмар, високообразован, високопоставен и добре осведомен съвременник на описваните събития. Ето целият пасаж, който се отнася до въпросната тема:

866 г. Кралят на българите приел светото кръщение. Той бил замислил да стане християнин предишната година, понеже Бог го вдъхновил и му внушил това чрез поличби и бедствия всред народа на царството му. Недоволни от това, негови боляри разбунтували народа против него, за да го погубят. И тъй, колкото били в десетте комитата, те се

събрали около двореца му. Но той, като призовал името Христово, потеглил срещу цялото множество с четиридесет и осем души, които били останали при него поради предаността си към Христовата вяра. И веднага, щом излязъл от градските врати, нему и на тези, които били с него, се явили седем духовници и всяки от тях държал в ръката си запалена свещ. И така, те вървели пред краля и пред онези, които били с него. А на тези, които били въстанали против него, се сторило, че върху тях пада огромна пламнала сграда. А конете на онези, които били с краля, както се сторило на противниците, вървели изправени и ги поразявали с предните си крака. И такъв страх ги обзел, че те не могли да се приготвят нито за бягство, нито за отбрана, но, простреми на земята, не могли да се движат.

Обаче от болярите, които най-много бунтували народа против него, кралят наказал със смърт [само] петдесет и двама, а на останалия народ позволил да си отиде невредим. Той проводил пратеници при германския крал Людовик, с когото бил сключил мирен договор, и поискал от него епископ и свещеници. И когато му били изпратени, той ги приел с дължимата почит. А Людовик отправил пратеници при брат си Карл и поискал от него църковни съсъди, одежди и книги за службата на свещениците. Затова Карл взел от епископите на своето кралство голям брой от исканите вещи и му ги [изпратил], за да ги препрати на [българския] крал.

Българският крал отправил в Рим своя син и много от болярите на своето царство, като с тях изпратил за св. Петър между другите дарове и оръжието, с което бил въоръжен, когато в името на Христа възтържествувал над своите противници. Той също така отправил до папа Николай много запитвания, за да се съветва с него относно тайнствата на вярата. Поискал от него да му изпрати епископи и свещеници и молбата му била удовлетворена. А императорът на Италия, Людовик, като узнал това, отправил пратеник до папа Николай с поръка да му предаде оръжието и другите предмети, които българският крал бил изпратил на св. Петър. Някои от тези предмети папа Николай препратил по Арсений на императора, който се намирал в Беневентската област, а някои от тях задържал, като се извинил за това.

Този летопис допълва в много отношения нашата представа за описаните събития. Броят на избитите "*петдесет и двама*" е даден с толкова точно число, че най-вероятно се основава на писмен източник и обозначава пълния брой на екзекутираните, чиято участ е противоположна на съдбата на "*останалия народ*", комуто кралят "*позволил да си отиде невредим*". Като знаем, че в бунта са участвали ръководителите на "десет комитата" и като прибавим "всичките им синове", числото 52 се оказва напълно вероятно.

Младият Иречек добросъвестно е извлякъл от Бертинските летописи точното число на жертвите, но добавките и домислиците, които е направил към целия преразказ на събитията в своята книга, са заченали образи, които избуяват

и избутват истината.

Така в Иречековата "История на българите" всички основни съставки на мита са вече налице. Достатъчно е да недовидим ключовия и верен израз "всичко 52 души" и да слеем в паметта си наличните думи в преразказа, за да получим: "*Борис заповядал да накажат със смърт разбунтувалите се боляри с техните жени и деца ... 52 ... цели родове били изтребени.*".

"История на българите" от д-р Иречек е "първата цялостна научна българска история". Тя се появява точно в мига, преди "българският въпрос" да стане централен за Европа, и заема ключово място в нишата на българската историография (чрез руските си преводи от 1877 и 1878 г.) веднага след Освобождението на България. Всички български историци ще прохождат с нея в ръка. Всички мислители, писатели, журналисти, учители, политици и "строители на съвременна България" ще оформят светогледа си според нейните образи и ще ги възпроизвеждат.

От пражкия студент ли тръгва всичко? Онези, които са се занимавали с българска история преди Иречек, не познават "избиване на родовете".

Юрий Венелин ("Критически изследвания за историята на българите", 1849):

> ***"... успял да прогони бунтовниците. При това били хванати множество боляри. От тях 52 души били наказани със смърт..."***

Добри Войников ("Кратка българска история", 1861):

"***Тогава всякой се почуди на необикновената царева сила, с която можа да смири бунта. На другия ден 52 души боляри бидоха изловени и смъртно наказани; тоя пример подействува на народа...***"

А. Ф. Гилфердинг ("История на сърбите и българите", 1868):

"***... предаде на меча всички велможи и знатните с техните деца, а по-дребните люде помилва.***"

Така излиза, че младият и ентусиазиран българовед Константин Иречек неволно е станал първоавтор на мита за "избиването на болярските родове". Дори и да е срещал предишни неточни преводи (по-общото "деца" вместо специфичното "синове") или тълкувания, които да са му повлияли, то именно той със своята книга и със своя авторитет има решаващия митотворски принос.

Авторитетът на Иречек в България е бил огромен и следващите българи, които пишат за бунта на болярите, са несъмнено повлияни от неговите писания. Ето например какво казва Н. Начов в юбилейната брошура "Свети княз Борис Български" (1907 г.) относно болярите-бунтовници: "***Главните от тях с жените и децата им – всичко 52 души – били убити. Цели родове изчезнали.***"

През 1914 г. в изследването на Александър Чучулаин "Св. Борис, княз български" четем: "***По сведения на Бертинската летопис, кн. Борис наказал до 52 боери с***

целите им домочадия." Това не е вярно. Бертинските летописи казват: "***кралят наказал със смърт*** [само] ***петдесет и двама, а на останалия народ позволил да си отиде невредим***" Добавката за "целите им домочадия" напълно липсва в извора и е поникнала тук от носещите се по въздуха спори на мита.

В своя статия от 1914 г. Васил Златарски превежда така ключовия пасаж от "Отговорите": "***... и как всички знатни от тях, особено висшите, са били избити с меч заедно с целия си род, а пък средните или по-малките не потърпели нищо лошо***". Тук вече разпознаваме израза "с целия си род", който (през Димитър Дечев) ще остане в сила и до ден днешен. Същия текст Златарски ще публикува в своята фундаментална "История на българската държава през Средните векове" през 1927 г. и с това митът за "избиването на родовете" придобива особена меродавност.

Но има ли някакъв умисъл в действията на всички тези историци и класически филолози? Със сигурност не. Преиначаването на смисъла в изворите е ставало несъзнателно и подсъзнателно, по-скоро "в духа на времето".

Знайно е, че "духът на времето" е противохристиянски.

Изглежда сякаш същият лукав дух, който някога е подстрекавал боилите на бунт, хиляда години по-късно продължава делото си с други средства. Прокрадва се зад историците, филолозите-преводачи и чрез незабележими помисли им въздейства така, че да правят дребни неточности и грешки, къде в превода, къде в тълкуването. Кара ги да правят добавки от себе си, да "оживяват" текста, да го правят или "по-гладък", или по-образен, докато постепенно се извърши един тих преврат. Манифестът на този преврат е, че Християнството е било въведено в България, т. е. в българите,

т. е. в нас самите, от един недобър човек по един недобър начин. С други думи, пак познатото старо обвинение: "***не сте им дали добър закон***"...

И тъй, връщайки се към изворите на нашите преводни "извори", се убедихме, че не е имало изтребление на болярски родове. Не са били избивани жени, деца, старци и далечни роднини. Не е била ликвидирана до крак старата българска аристокрация. Екзекутирани са били водачите на бунта с техните синове – общо 52 човека – а по-дребните боляри и простият народ са били помилвани.

Остава обаче въпросът: как да си обясним, че бунтът на болярите, който е увлякъл толкова много народ, изведнъж е бил потушен тъй лесно само с 48 души?

Чудото

Изворите и особено Бертинските летописи обясняват необяснимата победа с Божие чудо. Има ли обаче дори един уважаван професионален историк през последните два века, който да вярва в чудеса?

И как можем ние днес да проверим достоверността на изворите в това отношение? Откъде техните автори са знаели за чудото?

Авторът на въпросния дял от Бертинските летописи **Архиепископ Хинкмар**, макар и живеещ в Западна Европа, е съвременник на събитията и е имал възможност да получи точни сведения за тях. Това знаем от самия текст: "*Той* [Борис] *проводил пратеници при германския крал Людовик...*", който "*отправил пратеници при брат си Карл и поискал от него църковни съсъди, одежди и книги за службата на свещениците*." Братът на Людовик, франкският крал Карл

Плешиви, е бил по това време в особено близки дружески отношения с архиепископ Хинкмар, така че, когато "*Карл взел от епископите на своето кралство голям брой от исканите вещи и му ги* [изпратил], *за да ги препрати на* [българския] *крал*", то Хинкмар, най-важният от тези епископи, несъмнено е бил подробно осведомен за събитията.

Следващият пасаж от Бертинските летописи описва с подробности как кралят на България отправил пратеничество в Рим, "*като изпратил за св. Петър между другите дарове и* ***оръжието, с което бил въоръжен, когато в името на Христа възтържествувал над своите противници***." Известието за тази пратка толкова впечатлило Людовик II, "императора на Италия" (855-875), че той поискал от папа Николай "*да му предаде оръжието и другите предмети*". Част от предметите били наистина отдадени на императора, а папата задържал някои от тях, "*като се извинил за това*".

Почти винаги, когато в летописите имаме описания на чудеса, историците са склонни да ги подминават, като с лека ръка ги определят или като "общи места", или като добавки (интерполации) от страна на късни преписвачи.

Тук обаче не може да става дума нито за "общо място", нито за интерполация. Хинкмар описва несъмнено достоверни и съвременни нему факти: изпращането на "оръжието, с което бил въоръжен, когато в името на Христа възтържествувал..." от св. Борис на Николай I, после намесата на Людовик II, накрая решението на папата да му даде част от даровете и да запази другата част.

Тези деяния биха имали смисъл единствено, ако всички тези важни участници в събитието – св. Борис, папа Николай, император Людовик II – са убедени в действителността на станалото чудо. Оръжието на българския владетел е ценно не защото той със силата на това оръжие е постигнал военна

победа, а защото победата е била спечелена, противно на логиката, не със силата на оръжието, а по отявлено чудодеен, свръхестествен начин, срещу несравнимо по-многоброен и по-силен по оръжие противник. Това оръжие е било дотолкова важно, че папа и император си го оспорват - именно защото **не е оръжие, а свидетелство за Божие чудо**.

От смисъла на кореспонденцията между св. Борис и папата не може да има съмнение, че **това оръжие не е било използвано**. Именно неговото неизползване е свидетелство за Божията намеса. Неспокойната съвест на св. Борис относно избиването на *синовете* никак не би допуснала, щото оръжие, изцапано с кръв, пък била тя и на бащите-бунтовници, да бъде пращано (като какво?) на папата, от когото очаква отговор на смущаващия го въпрос. Папата, който в случая се е обявил срещу всякакво убиване, не би приел като символичен дар изцапано с кръв оръжие.

И тъй, Бертинските летописи свидетелстват, че най-видни представители на тогавашна християнска Западна Европа – римският папа, императорът, архиепископът на Реймс и пр. – е знаела за чудото с победата над бунтовниците, а символичните дарове са били считани от всички тях за достоверно свидетелство за това чудо.

Но какво всъщност се е случило при потушаването на болярския бунт? Летописецът описва няколко неща: седмината духовници със свещи в ръце, конете, които громят враговете, падащата горяща къща. При отсъствието на други свидетелства е много трудно да възстановим какво точно е станало. **Най-важните факти обаче са налице:**

1. Срещу св. Борис е бил организиран бунт от боляри от десет комитета, чиято цел е била неговото сваляне от власт, убиване и заменяне с друг владетел.

2. Князът е бил сварен неподготвен за съпротива с много малко верни нему люде, обграден от множество бунтовници в своя дворец.

3. В напълно загубено от военна гледна точка положение св. Борис с пълно упование в Божията сила прави излаз със своите верни люде срещу превъзхождащия ги противник.

4. Чудесни знамения съпътстват неговото излизане.

5. Бунтовниците са напълно сразени. Неспособни на съпротива, дори на бягство, обездвижени. Бунтът е потушен напълно. Не се споменава за нито една жертва от людете на св. Борис.

Сведенията, които папа Николай е получил от българските пратеници, сигурно са били в същия смисъл, защото и той използва изрази като "***Бога, Който ги е предал в ръцете Ви***", и "***Вие, подготвени срещу тях със съдействието на Божията сила, сте ги надвили от великия до незнатния и сте ги държали пленени в ръцете си***". В нито един от достигналите до нас извори не става дума за сражение, за убити от страна на княза. Ръководителите на бунта са били заловени и екзекутирани. Щом низшите боляри и простият народ са били помилвани, значи всички те също са били пленени. Но как е станало това само с 48 души на страната на княза?

Очевидно наистина се е случило нещо свръхестествено, което е поразило всички участващи. Длъжни сме да приемем

като действително историческо събитие **Божието чудо, чрез което св. Борис сразява бунтовниците.**

Обичайната съвременна историческа наука не разполага с методология при боравене с чудесата. Тя или се опитва да ги "обясни" с някакви материалистични позитивистични еквиваленти, или просто ги подминава като несъществували.

Случаят с потушаването на бунта на болярите от св. Борис е пример за едно действително историческо чудо – добре засвидетелствано с преки и косвени сведения в изворите и с исторически документираното поведение на съвременниците.

Датата на събитието

И в наше време продължават да се откриват нови извори за времето и делото на св. княз Борис. Преди няколко години руският изследовател **Анатолий Турилов** откри в ръкопис от XIII-XIV век сведения, че през **Средновековието в църковния календар се е чествала победата на св. княз Борис над бунтовниците. Датата на календарното честване е била 28 март**.

Коя е била годината на бунта? Със сигурност събитията не са по-късни от 866 г. Според Златарски бунтът следва да бъде отнесен "към началото на 866 г.". По друг път извежда същата година Анатолий Турилов, а впрочем 866 г. е и рубриката, под която архиепископ Хинкмар описва бунта на болярите.

Тъй че, при наличните понастоящем данни, можем да приемем, че чудото, при което с Божия намеса св. Борис потушава бунта на болярите, е станало на 28 март 866 г.

През тази година Великден е бил на 7 април, а 28 март е

било четвъртъкът преди Страстната седмица. От гледна точка на бунта това наистина е било най-подходящото време. Светата Четиридесетница съчетава телесен пост с интензивна църковна дейност и най-важното – подготовка за масови кръщения. В древната Църква именно през Великия пост е ставала главната подготовка за кръщенията.

Но датата 28 март носи още едно важно символично значение. На тази дата Църквата и до днес чества паметта на първия български светец-мъченик княз Енравота-Воин. От "Житието на 15-те Тивериуполски мъченици" (за тях прочети тук), писано от блажения Теофилакт архиепископ Охридски (1089-1226?), знаем подробности за живота и мъченичеството на св. Енравота, най-големия син на хан Омуртаг. Малко преди да бъде обезглавен заради вярата си по заповед на брат си хан Маламир, мъченикът изрича следното знаменателно пророчество:

> "***тази вяра, казал, за която аз загивам днес, ще се разпространи и умножи по цялата българска земя, ако и да мислите вие, че ще я ограничите с моята смърт. Знакът на кръста ще бъде забит навсякъде, Божиите домове ще се въздигнат наново и свещеници чисти чисто ще служат на чистия Бог. И жертва от хвала и исповедание ще се поднесат на животворящата Троица. А идолите и техните олтари и скверните им храмове ще се сгромолясат и ще се унищожат, като да не са били***."

Календарното честване на св. Енравота на 28 март най-вероятно е датата, на която той е бил посечен, защото Църквата като правило чества като най-голям празник на даден светец деня на неговата кончина, т. е. на неговото влизане в Царството Божие. Годината на събитието е указана в същия извор така: "***След това животът на Маламир, като продължил три години, бил пожънат безвременно***". Маламир умира в 836 г., тъй че смъртта на св. Енравота ще да е била на 28 март 833 г.

Само 33 години по-късно неговото предсмъртно пророчество за победата на Кръста се сбъдва на същата дата, когато св. Борис побеждава противохристиянския бунт на болярите.

† ВИЖТЕ ОЩЕ

Против ереста на новостилието

Икуменизъм в развитие - след като Б"ПЦ" напусна ССЦ

Отстъплението от вярата наречено "нов стил"

ЗА СЪКРАЩАВАНЕТО НА ЛИТУРГИИТЕ, ТАЙНСТВАТА И ТРЕБИТЕ В НОВОСТИЛНАТА ЦЪРКВА

ЗА ПРЕМАХВАНЕТО НА ОГЛАШЕНИЕТО

ЗАЩО БОГ НИ ИЗОСТАВИ

За Петровият пост и въпросите, които поражда

ЗА КОРЕНА НА ЗЛОТО, ЗА НАЧАЛОТО НА ОТСТЪПЛЕНИЕТО НА РОДНАТА НИ „ЦЪРКВА“, ЗА БЪЛГАРСКАТА СХИЗМА

Театърът на антихриста

ИСТИНАТА ЗА НАШИЯ НАРОД

Християнството на българите и техните владетели

ИДЕЯТА "ПРАВОСЛАВНИ БУДИТЕЛИ"

Православна ли е демокрацията

Народе, народе...

Защо се премахва вероучението

За старостилния икуменизъм

КОЙ СТОИ ЗАД ОТСТЪПЛЕНИЕТО

ДИСЕКЦИЯ НА ЧОВЕКООМРАЗАТА

ПАСТИРСКО ОКРЪЖНО ПОСЛАНИЕ ПРОТИВ МАСОНСТВОТО

Против юдомасонството

Изповедание на вярата

КЪДЕ СЕ Е СЪХРАНИЛО ПРАВОСЛАВИЕТО

---

buditeli.info © 2017